

voelen die individuen onder de magnetische pool een gevoel van koude, een *aura*, en als de magneet in een tegenovergestelde richting bewogen wordt, is de aura warm. Laat men sensitive personen in het duister zien naar de polen van een krachtigen magneet, dan verklaren zij dat zij vlammen zien van verschillende grootte en onderscheidene kleuren, die daaruit voortkomen. Een kristal, een inerte stof, zelfs de vingers van Reichenbach waren voldoende om bij sensitiven dezelfde uitwerkselen als de magneet te veroorzaken. Reichenbach besloot daaruit tot het bestaan van een nieuwe kracht, een nieuwe vloeistof, een nieuwen stroom, *fluidum*, verschillend van den magnetischen stroom of de magnetische vloeistof, die hij *od* of *odyl* noemt, terwijl hij aan de door hem ontdekte stof den naam geeft van *odyque kracht*. Doch Baird, de proeven van Reichenbach overdoende, kreeg de overtuiging dat de voortgebrachte uitwerkselen het resultaat waren van de verbeelding van den persoon, van een echte suggestie. Wij moeten echter doen opmerken, dat de contrôle-proeven, ingesteld door het *comité* van Reichenbach en door de *Society for psychical research*, de overtuiging gegeven hebben, onder alle mogelijke voorzorgen tegen misleiding enz., dat zekere individuen wezenlijk onder den invloed van een magneet een gedeelte onderonden van de door Reichenbach beschreven gewaarwordingen, vooral de lichtverschijnsels aan de beide polen. Maar de pogingen om die lichtverschijnsels te photografeeren, zijn tot dus ver zonder gevolg gebleven.

En résumé, de boven besprokene feiten schijnen te bewijzen, dat er bij sommige personen een zeer bijzondere gevoeligheid bestaat voor electriciteit en aard-magnetisme en de werking van den magneet, doch zeer nauwkeurige en langdurige proefnemingen schijnen de voorwaarden en de graden van die gevoeligheid slechts te kunnen bepalen. In elk geval, het lijkt moeielijk om daarop, zooals men heeft voorgeslagen, het bestaan van een echten *magnetischen zin* aan te nemen. Ook bij de dieren schijnt die gevoeligheid voor den electrischen toestand der atmosfeer soms zeer ontwikkeld te zijn, doch er zijn tot heden nog geen echt wetenschappelijke onderzoekingen gedaan, om deze vraag uit te maken.

Men heeft bij de dieren ook een bijzonderen zin aangenomen, die hen de veranderingen van het weer zou doen kennen, een *meteorologischen zin*. Het is zeker, dat vele dieren bijzondere teekenen van gevoeligheid geven en bijzondere handelingen doen, als het weer gaat veranderen, doch, zooals Houzeau terecht opmerkt, dat zij daarom het weer zouden kunnen voorspellen is nog heel iets anders. Wanneer men ziet, als de lucht betreft en het zal beginnen te regenen, dat de kippen schuil gaan; dat de eenden hare vederen terecht leggen; dat de zwaluwen laag over den grond en het water vliegen; dat de mieren hare eieren (larven) opbergen, enz., dan is dat niet omdat zij vooruit zien dat het zal gaan regenen, maar eenvoudig omdat hunne voorwaarden van bestaan op dat oogenblik gewijzigd worden, dat zij niet meer zijn wat zij een oogenblik te voren waren.

Bij veranderingen van het weer kondigen de atmosferische wijzigingen zich